

Opkomstonderzoek, Gemeenteraad Rotterdam

Minder dan vier van elke tien Rotterdammers stemde tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 2022. Dit was het laagste aantal in Nederland en volgt uit een langere trend. Daarom voerde Citisens in 2023 onderzoek uit in samenwerking met onderzoeksbureau EMMA, de Haagse Hogeschool en Universiteit Utrecht. Aanvullend op dit onderzoek biedt Citisens unieke data-inzichten op basis van het eigen segmentatiemodel. Dit biedt u inzicht in hoe verschillende groepen inwoners van Rotterdam al dan niet stemmen, wat hun motieven en belemmeringen zijn, hoe deze groepen inwoners fysiek over Rotterdam verdeeld zijn en hoe inwoners het liefst bereikt willen worden. Daarover gaat dit rapport.

39% van de Rotterdammers stemde voor de gemeenteraad in 2022

Datum
8 mei 2023

Respondenten
1.186

In opdracht van
Gemeenteraad Rotterdam

citisens

In deze rapportage

INHOUDSOPGAVE

Een segmentatiemodel	3
Samengevat: Gemeentebrede inzichten	6
1) Drie grote groepen	6
2) Communicatie- en participatievoorkeuren	6
3) Opkomst, stemmotieven- en belemmeringen	7
4) Aanpak.....	7
De Betrokkenheidsprofielen.....	9
Profielen en opkomst	12
Inzicht in vier wijken.....	21
Onderzoeksverantwoording	33
Bijlage - profielen per wijk.....	35
Bijlage - overzicht betrokkenheidsprofielen.....	37

Een segmentatiemodel

HOOFDSTUK 1

Wat is het?

In algemene zin is segmenteren een mogelijkheid om te ordenen in onoverzichtelijke situaties. Dit kan in allerlei indelingen worden toegepast, ook op groepen Nederlanders met verschillende meningen en kenmerken. Een segmentatiemodel toont patronen in deze kenmerken en meningen. Bij Citisens maakten we daarom een eigen segmentatiemodel van acht groepen Nederlanders: de *Betrokkenheidsprofielen*. Dit segmentatiemodel is ontwikkeld om gemeenten inzicht te geven in de verschillende houdingen, voorkeuren en wensen wat betreft participatie van de eigen inwoners. Het model is samengesteld op basis van openbare en ingekochte data, én op basis van jarenlang onderzoek onder het Citisenspanel. De acht groepen onderscheiden zich in hun vertrouwen in de gemeente, hun vertrouwen om zelf bij te dragen aan de politiek en in hun maatschappelijke betrokkenheid. Ook kenmerkt iedere groep zich door zijn eigen communicatie- en participatievoorkeuren. De één praat liever online mee, terwijl de ander een voorkeur geeft aan fysieke informatiebijeenkomsten. Bovendien zijn deze groepen fysiek te lokaliseren door een koppeling met postcodegebieden. Hierdoor is het mogelijk de samenstelling van groepen inwoners in een bepaalde wijk, buurt of straat in kaart te brengen.

Hoe kan je het toepassen?

Dit segmentatiemodel kan je met verschillende doelen gebruiken. Zo kan het gebruikt worden om een communicatiestrategie te bepalen om inwoners te bereiken, om juist dat ene participatiemiddel te kiezen wat past bij de groep inwoners die je wilt bereiken, maar ook om motivaties en belemmeringen wat betreft de keuze om te gaan stemmen in kaart te brengen. Via een regressieanalyse analyseerden we de bijdrage van de verschillende groepen aan de opkomst in Nederlandse gemeenten. Tijdens het onderzoek wat we in 2023 voor de gemeenteraad van Rotterdam uitvoerden maakten wij deze specifiek voor Rotterdam. Dit toonde grote verschillen tussen de betrokkenheidsprofielen. Dit biedt twee algemene mogelijkheden om aan opkomst te werken.

De eerste mogelijkheid die deze analyse biedt is om gebiedsgericht aan de slag te gaan. Zoals genoemd zijn de groepen te lokaliseren aan de hand van postcodegebieden. Daarnaast weten we welke groepen meer en minder gingen stemmen, ook in Rotterdam. Uit die twee factoren valt te herleiden welke gebieden meer aandacht vragen. Een tweede

mogelijkheid is om meer persoonsgericht te werken aan de opkomst. Van de verschillende betrokkenheidsprofielen is namelijk bekend hoe zij het liefst worden benaderd en betrokken. Bovendien weten we op basis van het onderzoek wat we in Rotterdam uitvoerden welke belemmeringen Rotterdammers ervaren om te gaan stemmen, of welke motivaties hen daarbij helpen. Daaruit zijn lessen te trekken. Uiteraard sluiten de gebieds- en persoonsgerichte redenen elkaar niet uit. Zij versterken elkaar zelfs. Op basis van de analyse met de gesegmenteerde groepen kan je het gebied bepalen wat aandacht nodig heeft, en kan je een meer passende strategie kiezen op basis van de voorkeuren van de groepen die er wonen. Op basis van deze gedachtegang schrijven wij deze rapportage.

Op welke data zijn de uitspraken in dit rapport gebaseerd?

De inzichten in deze rapportage zijn gebaseerd op drie databronnen. Ten eerste op basis van algemene inzichten die wij hebben door het jarenlange werken met de betrokkenheidsprofielen. De betrokkenheidsprofielen van Citisens zijn gebouwd op openbare, ingekochte data én op kennis uit jarenlang onderzoek onder het Citisens panel. Het Citisens panel bestaat uit 75.000 Nederlanders. Zij zijn gelijk verdeeld over de twaalf provincies en terug te vinden in elke gemeente, dus ook in Rotterdam. Wij vragen hen elke maand hun mening te geven over uiteenlopende maatschappelijke en actuele kwesties.¹

Ten tweede zijn cijfers van de Kiesraad gebruikt om de opkomstcijfers in kaart te brengen.² De Kiesraad houdt per gemeente, maar ook per stembureau bij hoeveel inwoners er zijn uitgenodigd en hoe zij stemden. Aan de hand van de postcodes zijn de opkomstcijfers berekend voor de wijken van Rotterdam. Hoewel in dit rapport de opkomstcijfers worden gepresenteerd zoals ook de gemeente Rotterdam zelf bijhoudt, is voor de verdiepende analyse rekening gehouden met statistische afwijkende stembureaus, zoals het stembureau op het stadhuis. Hierover leest u meer in de onderzoeksverantwoording.

De derde bron is de inwonersconsultatie die we voor u uitvoerden. Van 27 maart 2023 tot en met zondag 16 april konden inwoners van de gemeente Rotterdam hun mening geven over stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen. Om inwoners te bereiken zijn er ruim 20.000 ansichtkaarten bezorgd in vier Rotterdamse wijken die een afspiegeling van de gemeente vormen, is er online campagne gevoerd via sociale media (Instagram en Facebook) en websites van DPG media (zoals NU.nl en AD.nl), en zijn de 2.272 leden van het Citisens panel die in Rotterdam wonen uitgenodigd om hun mening te geven. Bovendien vroeg ook de gemeenteraad zelf aandacht voor het onderzoek via de eigen

---

¹ Lees hier meer over het Citisens panel en de uitkomsten van onze panelonderzoeken:

<https://www.citisens.nl/panel/>

² <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/verkiezingsuitslagen>

online kanalen. Uiteindelijk vulden ruim 1.186 inwoners van Rotterdam de vragenlijst in. Doordat 1.168 van hen hun postcode invulden en toestemming gaven voor deze verwerking konden wij de algemene inzichten uit de betrokkenheidsprofielen aanvullen met specifieke data van de Rotterdammer zelf.

Samengevat:

Gemeentebrede inzichten

HOOFDSTUK 2

1) Drie grote groepen

De gemeente Rotterdam kent drie grote Betrokkenheidsprofielen, groepen uit het segmentatiemodel zoals ontwikkeld door Citisens. Dit betreft Eigenzinnige Lokalen, Alerte Families en Ik-Gerichte Starters. Samen vormen zij 65% van de inwoners van de gemeente Rotterdam.

- Eigenzinnige lokalen zijn een betrokken groep inwoners, die echter weinig vertrouwen in de overheid hebben. Zij lossen dingen het liefst zelf op en wantrouwen wat van hogerhand komt. Eigenzinnige Lokalen stemmen relatief weinig bij verkiezingen. 29% van de Rotterdammers is in te delen in dit profiel.
- Ik-gerichte Starters wonen vaak voor het eerst op de plek waar zij langere tijd gaan blijven wonen, en zijn relatief betrokken bij hun gemeente. Deze groep heeft relatief veel vertrouwen in de gemeentelijke politiek. Ik-gerichte Starters zijn een gemiddeld profiel als het gaat om de mate waarin zij stemmen. In Rotterdam rekenen we 20% van de inwoners tot dit profiel.
- Alerte Families bestaan vooral uit praktisch opgeleide ouders die in loondienst werken. Het gezin is de belangrijkste waarde en drijfveer voor deze groep. Alerte Families zijn relatief weinig betrokken en hebben weinig vertrouwen in de overheid. Alerte Families zijn een gemiddeld profiel als het gaat om de mate waarin zij stemmen bij verkiezingen. In Rotterdam is dit het derde profiel qua grootte en valt 16% onder dit profiel.

2) Communicatie- en participatievoorkeuren

Rotterdammers worden in algemene zin het liefst online betrokken. Dit geldt zowel voor hun communicatie- als participatievoorkeuren als voor de manier waarop zij graag nieuws ontvangen. Het grootste profiel in Rotterdam, de Eigenzinnige Lokalen, vormt bijvoorbeeld een uitzondering als het gaat om participatievoorkeuren. Zij hebben in vergelijking met de andere profielen graag direct en offline contact. Eigenzinnige Lokalen vinden vooral zaken die bij hen in de buurt spelen belangrijk. Het tweede profiel, de Ik-gerichte Starters, zijn juist wel online actief. Zij zijn vooral bezig met onderwerpen die hen direct raken, zoals wonen en bereikbaarheid. Om daarover te lezen maken zij veel gebruik van sociale media,

zoals Instagram, Twitter en Reddit. Ook inwoners uit het profiel Alerte Families zijn via sociale media te vinden, maar dan vooral via Facebook. Daarnaast maken zij ook gebruik van traditionele media, en gebruiken zij relatief vaak de berichtenbox MijnOverheid. Zij praten het liefst mee over onderwerpen die hun eigen gezin raken.

3) Opkomst, stemmotieven- en belemmeringen

Inwoners uit het profiel Eigenzinnige Lokalen stemmen relatief weinig bij gemeenteraadsverkiezingen. Dat komt onder andere door hun politieke interesse en kennis. Zij hebben niet het idee dat de gemeenteraad iets met hun mening doet en dat de gemeenteraad met de verkeerde onderwerpen bezig is. Bovendien is het voor Eigenzinnige Lokalen niet gewoon dat vrienden, familie of anderen uit de sociale omgeving vaak stemmen. Zij zijn relatief vaak lid van maatschappelijke organisaties en verenigingen, en als zij daar over politiek praten dan is dit overwegend negatief. Eigenzinnige Lokalen zoeken bovendien vaak contact met de gemeente(raad), maar hebben hier slechte ervaringen mee.

Ik-gerichte Starters en Alerte Families behoren beiden tot de midden categorie als het gaat om opkomst: zij trekken gemiddeld vaak naar de stembus bij gemeenteraadsverkiezingen. Beide profielen vinden democratie belangrijk, maar vooral Ik-gerichte Starters hebben het idee dat hun mening invloed heeft op wat de gemeenteraad doet. Ook geven Ik-gerichte Starters van de drie grootste profielen in Rotterdam het vaakst aan met anderen over politiek te praten. In hun omgeving is het gebruikelijk dat de meeste mensen stemmen. Voor Alerte Families geldt dit niet. Net als Eigenzinnige Lokalen zijn Alerte Families relatief vaak lid van een maatschappelijke organisatie of vereniging. Ook zij praten daar, als zij het gesprek erover voeren, negatief over de lokale politiek. Bij Ik-gerichte Starters zijn die gesprekken met name positief. Bovendien zoeken Alerte Families regelmatig contact met de gemeente, terwijl Ik-gerichte Starters dit minder doen. Ik-gerichte Starters zijn echter positiever over hun ervaringen met de gemeente dan Alerte Families.

4) Aanpak

De drie grootste Betrokkenheidsprofielen in Rotterdam zijn zeer divers. Zij vormen samen ruim twee derde van het totaal inwoners van de gemeente. Hun communicatie- en participatievoorkeuren, mate van opkomst en stemmotieven en -motivaties lopen echter sterk uiteen. Daarom doen wij aanbevelingen voor twee scenario's.

1. Een gemeentebrede opkomstcampagne: Hierin is het belangrijk deze zeer divers in te steken en rekening te houden met de verschillende sentimenten die de (grootste) groepen inwoners ervaren.
2. Een wijkgerichte benadering: Waar de verdeling van typen inwoners (aan de hand van de Betrokkenheidsprofielen) over de hele gemeente divers is, is de

samenstelling van de wijken eenduidiger. Door een opkomstcampagne te ontwikkelen op wijkniveau kan in die campagne aandacht zijn voor de motivaties en belemmeringen van de specifieke groepen inwoners. Bovendien kan de campagne gedeeld worden via kanalen die het best aansluiten bij de communicatie- en participatievoorkeuren van die groepen inwoners. Hoofdstuk 5 bevat een aanzet voor een wijkgerichte insteek op basis van de samenstelling in vier Rotterdamse wijken.

De Betrokkenheidsprofielen

HOOFDSTUK 3

Een korte kennismaking

De Citisens Betrokkenheidsprofielen zijn ontwikkeld met het doel om lokale democratie te versterken en participatie te stimuleren. Het model doet een voorspelling welk type inwoners in een bepaald gebied wonen. Daarbij onderscheiden we acht profielen die van elkaar verschillen op het gebied van vertrouwen en betrokkenheid. De Betrokkenheidsprofielen van Citisens bestaan uit acht verschillende groepen. Om nu alvast een beter beeld te geven bij een groot deel van de profielen in Rotterdam leest u hieronder een beschrijving van de Betrokkenheidsprofielen in Rotterdam. Achteraan dit document (in de bijlage) ziet u daarnaast een overzicht van de acht betrokkenheidsprofielen aan de hand van een aantal kenmerkende statistieken. De drie grootste profielen in Rotterdam zijn de Eigenzinnige Lokalen, Alert Families en Ik-Gerichte Starters. Samen vormen zij 65% van de inwoners van de gemeente Rotterdam.³

Eigenzinnige Lokalen

Eigenzinnige lokalen zijn een betrokken groep inwoners, die echter weinig vertrouwen in de overheid hebben. Zij lossen problemen het liefst zelf op en wantrouwen wat van hogerhand komt. Dit profiel is verdeeld over alle leeftijden. Hun opleidingsniveau en inkomen is lager dan gemiddeld. Eigenzinnige Lokalen zijn relatief betrokken, maar dan vooral bij onderwerpen die spelen in hun directe leefomgeving. Deze groep blijft voornamelijk op de hoogte via sociale media (Facebook), maar ook via online nieuwsplatforms. Eigenzinnige Lokalen stemmen relatief weinig bij verkiezingen. Van alle Rotterdammers is 29% in te delen in dit profiel.

Ik-gerichte Starters

Ik-gerichte Starters wonen vaak voor het eerst op de plek waar zij langere tijd gaan blijven wonen, en zijn daarom relatief betrokken bij hun gemeente. Ze wonen vaak in hun eerste koopwoning en zijn jonger dan 45 jaar. Ze hebben een modaal inkomen en zijn vaak middelbaar of hoogopgeleid. Ik-gerichte Starters hebben relatief veel vertrouwen in de gemeentelijke politiek. Zij worden graag geïnformeerd en willen ook meedenken, vooral over thema's die spelen in hun dagelijks leven zoals verkeer, bereikbaarheid en wonen.

---

³ Gekeken naar de samenstelling van de profielen lijkt de gemeente Rotterdam het meest op de gemeenten Schiedam, Arnhem, Leeuwarden, Den Haag en Tilburg.

Digitaal is deze groep het beste te bereiken. De meesten van hen hebben een Instagram, Twitter, of LinkedIn account. Het nieuws volgen zij via online nieuwsplatforms. Ik-gerichte Starters zijn een gemiddeld profiel als het gaat om de mate waarin zij stemmen bij verkiezingen. In Rotterdam rekenen we 20% van de inwoners tot dit profiel.

Alerte Families

Alerte Families zijn gezinnen die vooral bestaan uit praktisch opgeleide ouders die in loondienst werken, bijvoorbeeld in de technische sector of gezondheidszorg. Het gezin is de belangrijkste waarde en drijfveer voor deze groep: ze willen graag dat hun gezin het goed heeft. De Alerte Families zijn vooral terug te vinden in de leeftijd van 30 tot 65 jaar. Zoals de naam doet vermoeden hebben zij vaak thuiswonende kinderen. Hun opleiding en inkomen is lager dan gemiddeld. Alerte Families zijn relatief weinig betrokken en hebben weinig vertrouwen in de overheid. Wel vinden zij het belangrijk dat de overheid hen beschermt en ondersteunt. Deze groep gebruikt sociale media als Facebook om op de hoogte te blijven. Als gemeente kun je ze daar bereiken, maar ook door informatie te verspreiden op locaties waar zij veel komen, zoals de school van hun kinderen. Daarnaast volgen zij het nieuws via TV of via online nieuwsplatforms zoals NU.nl of websites van kranten. Alerte Families zijn een gemiddeld profiel als het gaat om de mate waarin zij stemmen bij verkiezingen. In Rotterdam is dit het derde profiel qua grootte en valt 16% onder dit profiel.

Idealistische Globalisten

Het profiel Idealistische Globalisten is een jonge groep, die relatief vaak in grote steden woont. Deze groep is theoretisch of wetenschappelijk opgeleid en verdient boven modaal, of heeft uitzicht op boven modaal verdienen. Idealistische Globalisten hebben veel vertrouwen in de overheid. Ze zijn een politiek betrokken groep die het belangrijk vindt om impact te kunnen maken. Onderwerpen die zij interessant vinden zijn brede, maatschappelijke thema's zoals armoede of milieu en klimaat. Lokale onderwerpen vinden zij minder belangrijk. Idealistische Globalisten zijn veel online te vinden en volgen het nieuws via online nieuwsplatforms. De mate waarop Idealistische Globalisten stemmen bij verkiezingen is gemiddeld. 9% van de inwoners van Rotterdam valt onder dit profiel.

Gehaaste Gezinnen

De groep Gehaaste Gezinnen bestaat uit ouders die theoretisch of wetenschappelijk opgeleid zijn. Ze wonen veelal in een koophuis en omdat hun kinderen op school zitten, blijven ze relatief lang op dezelfde plek wonen. Dit profiel druk is met het combineren van het gezin en hun carrière. Hoewel ze zich betrokken voelen bij de omgeving waar ze wonen, uit zich dit daarom minder in betrokken gedrag. Ze hebben echter wel veel vertrouwen in de gemeente. Belangrijke onderwerpen voor deze groep zijn onderwijs, cultuur en sport. Gehaaste Gezinnen zijn vooral online te bereiken, bijvoorbeeld via sociale media. Daarbij is

deze groep voornamelijk te vinden op Instagram, LinkedIn en Twitter. Het nieuws volgen Gehaaste Gezinnen via TV of online nieuwsplatforms. Gehaaste Gezinnen zijn een gemiddeld profiel met betrekking tot stemmen. Rotterdam bestaat voor 8% uit dit profiel.

Bescheiden Grijzen

Bescheiden Grijzen zijn voornamelijk 65-plussers. Ze zijn gepensioneerd en hebben het niet super breed. Met hun partner of alleen wonen ze in een goedkope koopwoning of een sociale huurwoning. Bescheiden Grijzen vinden het vooral belangrijk om op de hoogte te blijven van wat er in hun buurt of wijk gebeurt, maar hebben minder behoefte betrokken te zijn. Zorg en veiligheid zijn belangrijke onderwerpen voor deze groep. Dit profiel is voornamelijk te bereiken via offline middelen, zoals het huis-aan-huisblad of een brief in de bus. Het nieuws volgen zij via de (regionale) krant of TV. Bescheiden Grijzen stemmen relatief weinig bij verkiezingen. 8% van de Rotterdammers valt onder dit profiel.

(Re)actieve Emptynesters

De groep (Re)actieve Emptynesters bestaat uit 45-plussers met een actieve levensstijl. Ze hebben veelal kinderen die het huis uit zijn en gaan richting hun pensioen of zijn gepensioneerd. Deze groep weet de gemeente goed te vinden. Ze blijven graag op de hoogte en vinden het belangrijk om mee te kunnen denken met de gemeente, over onderwerpen die hun aangaan. Als gemeente is deze groep voornamelijk te bereiken via offline middelen als het huis-aan-huisblad, hoewel het grootste deel ook een Facebook account heeft. Op de hoogte blijven (Re)actieve Emptynesters via de TV of door de krant te lezen. (Re)actieve Emptynesters gaan bij verkiezingen vaker stemmen dan andere profielen. In Rotterdam is 5% van de inwoners in te delen als (Re)actieve Emptynester.

Stille Overlevers

Het profiel Stille Overlevers bestaat uit inwoners die de meeste moeite hebben om mee te komen in de maatschappij. Ze wonen in een sociale huurwoning en verdienen veel beneden modaal, maar een deel van deze groep is ook werkzoekend of arbeidsongeschikt. Stille Overlevers hebben weinig vertrouwen in de overheid en weinig politiek zelfvertrouwen. Daarnaast hebben ze vaak veel moeite het hoofd boven water houden en daardoor geen ruimte of energie over om betrokken te zijn bij de gemeente. Dit profiel is dan ook lastig te bereiken als gemeente. Ze spenderen veel tijd om sociale media, maar volgen hier niet de gemeentelijke kanalen. Je betreft ze het beste door lokale organisaties in te zetten. Stille Overlevers zijn een gemiddeld profiel als het gaat om de mate waarin zij stemmen bij verkiezingen. In Rotterdam valt 4% van de inwoners onder dit profiel.

Profielen en opkomst

HOOFDSTUK 4

De profielen in Rotterdam

De figuur en de kaart hieronder laat de betrokkenheidsprofielen voor de gemeente Rotterdam zien. Twee zaken vallen hierbij op. Ten eerste verschilt Rotterdam op een aantal profielen aanzienlijk van het Nederlands gemiddelde. Daarnaast verschillen de verdelingen sterk tussen Rotterdamse wijken.⁴

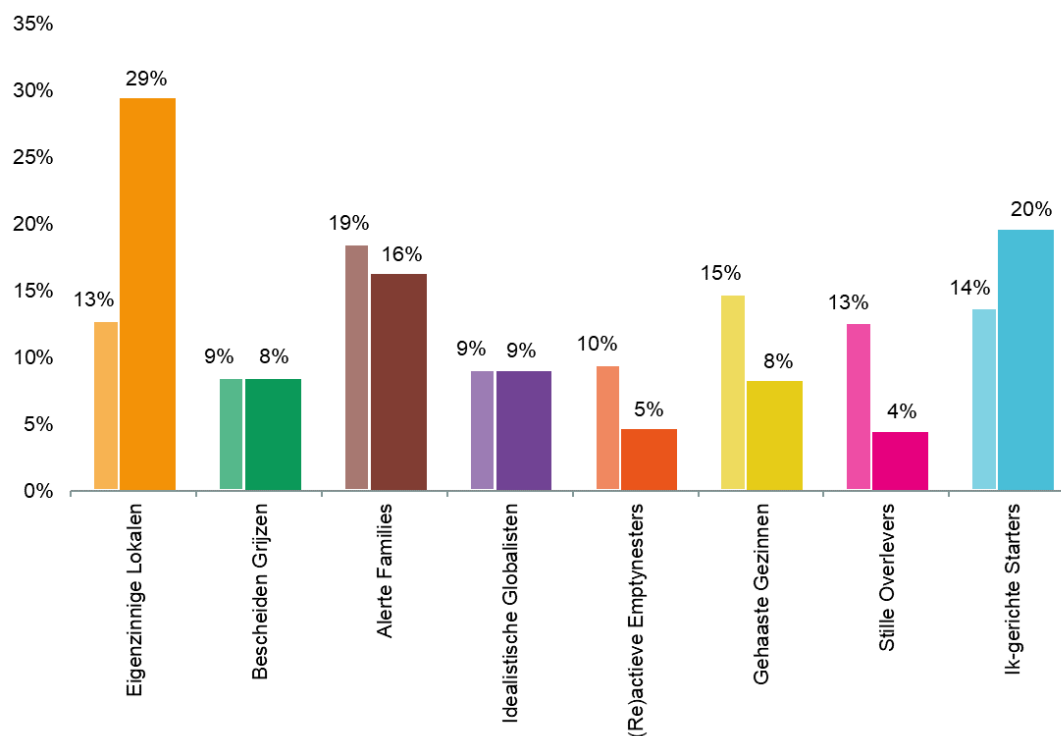
In Rotterdam wonen veel Eigenzinnige Lokalen, Alerte Families en Ik-gerichte Starters. Eigenzinnige Lokalen en Alerte Families hebben weinig vertrouwen in de overheid. Toch zijn Eigenzinnige Lokalen een redelijk betrokken groep, voornamelijk bij hun eigen buurt of dorp. Alerte Families vinden het lastig om zelf contact op te nemen met de gemeente en zijn weinig betrokken. Ik-gerichte Starters zijn een betrokken groep, die het belangrijk vindt om op de hoogte te blijven en mee te denken. Al deze groepen worden het liefst online geïnformeerd. Eigenzinnige Lokalen en Alerte Families vinden het vooral fijn om via e-mail of sociale media op de hoogte te blijven. Daarnaast voeren Eigenzinnige Lokalen graag een persoonlijk gesprek, al dan niet telefonisch. Ik-gerichte Starters geven de voorkeur aan een online bewonersavond of online platform. Participeren doen Alerte Families en Ik-gerichte Starters ook het liefst online, bijvoorbeeld via een online vragenlijst. Ik-gerichte Starters zijn daarnaast geïnteresseerd in een online bewonersbijeenkomst of deelname aan een inwonerpanel. Eigenzinnige Lokalen denken liever fysiek mee, bijvoorbeeld door binnen te lopen op een inspraakavond en daar één-op-één het gesprek te voeren.

Ten tweede valt op dat de er grote verschillen zijn tussen Rotterdamse wijken. Die verschillen bestaan tussen wijken in Rotterdam Noord en Rotterdam Zuid, maar ook daarbinnen. Zo is het aandeel Stille Overlevers in heel Rotterdam 4%, maar is dit in de wijken Heijplaat 40% en in Vreewijk 45%, en zijn de ondervertegenwoordigde groepen die de weg naar de gemeente makkelijk weten te vinden (Gehaaste Gezinnen en (Re)actieve Emptynesters) juist sterk vertegenwoordigd in Nesselande en Hillegersberg. Deze verschillen tussen wijken hebben een sterke invloed op de dynamiek tussen inwoners en de mate van participatie. Hoofdstuk 5 zoomt daarom in op de wijken. Daarin lichten wij de

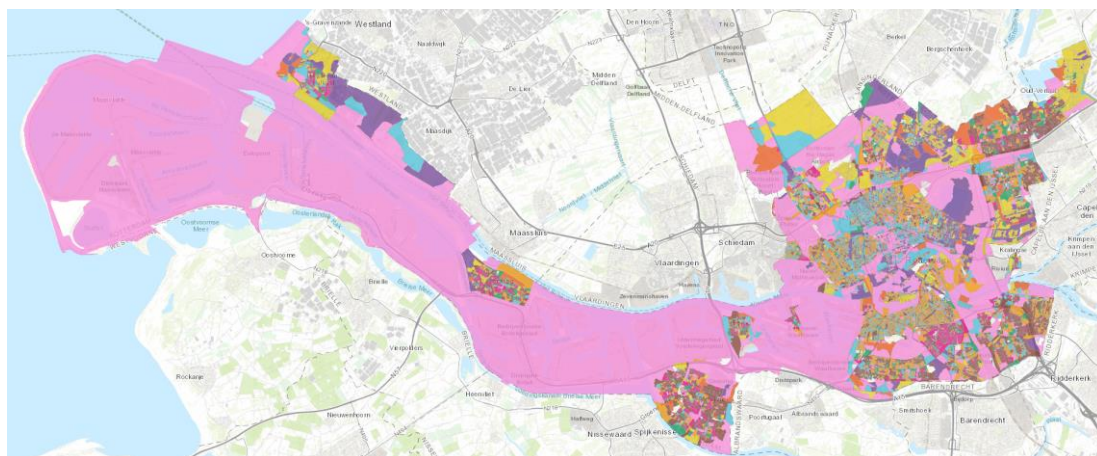
---

⁴ Met Rotterdamse wijken bedoelen wij in dit rapport de wijkindeling zoals deze gebruikt is voor het instellen van de wijkraden. Zie voor meer informatie: <https://www.rotterdam.nl/wijkraden>

dynamiek in vier Rotterdamse wijken uit. In de bijlage vindt u bovendien een procentuele verdeling van de profielen over de 39 wijken.

Profielen in Nederland (links), profielen in de gemeente Rotterdam (rechts)

Kaart van de gemeente Rotterdam. Klik op de afbeelding om een interactieve kaart te openen.

De profielen en opkomstcijfers

De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in heel Rotterdam was 38,9%.⁵ De opkomst verschilde echter sterk tussen wijken. Zo was de opkomst in Hillegersberg in 57%, terwijl in Carnisse-Zuiderpark 18% stemde. De verschillen tussen wijken in een gemeente zijn niet uniek. Uit onze analyse uit juni 2022 bleek dat de verschillen tussen buurten of wijken binnen een gemeente groter zijn dan de verschillen tussen gemeenten.⁶ In die analyse onderzochten wij niet alleen de verschillen tussen buurten en wijken, maar ook tussen de opkomst van de betrokkenheidsprofielen. Via een regressieanalyse analyseerden we de bijdrage van de verschillende groepen aan de opkomst in Nederlandse gemeenten.⁷ Tijdens het onderzoek wat we in 2023 voor de gemeenteraad van Rotterdam uitvoerden maakten wij deze specifiek voor Rotterdam. De figuren hieronder geven deze bijdragen weer.⁸

De figuren hieronder laten zien dat de opkomst voor alle profielen in Rotterdam lager was dan landelijk. Dit duidt erop dat de lagere opkomst in Rotterdam niet specifiek anders is voor enkele groepen. In de verdeling springt de opkomst van de (Re)actieve Emptynesters direct in het oog. Zowel uit de landelijke analyse, als in Rotterdam bleek dat deze inwoners veruit de meest trouwe stemmers zijn tijdens gemeenteraadsverkiezingen. Vervolgens is er globaal gezien een midden categorie die bestaat uit de profielen Gehaaste Gezinnen, Alertes Families, Idealistische Globalisten en Stille Overlevers. Tenslotte stemmen de profielen Bescheiden Grijzen en Eigenzinnige Lokalen relatief gezien het minst. Hoewel dit beeld grotendeels overeenkomt voor de analyse van alle Nederlandse gemeenten en de analyse voor Rotterdamse wijken, zijn er ook enkele verschillen. Aan de ene kant stemmen inwoners uit het profiel Gehaaste Gezinnen relatief vaak in Rotterdam. Hun bijdrage is als enige groep vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde. Aan de andere kant valt op dat de betrokkenheidsprofielen Bescheiden Grijzen en Stille Overlevers relatief weinig bijdragen aan het opkomstpercentage in Rotterdam. Hoewel er uiteraard verschillende factoren zijn die dit verklaren, is een deel van die verklaring terug te voeren tot de wijze en mate waarin deze groepen geïnformeerd worden. Daarover leest u meer in het volgende deel.

---

⁵ Kiesraad.nl: <https://www.verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen/detail/GR20220316/731158>

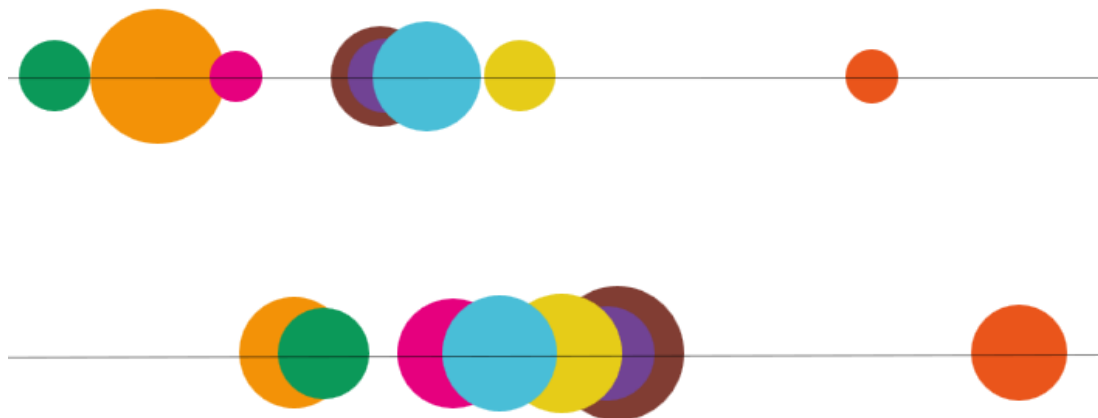
⁶ <https://www.citisens.nl/kennis/opkomstbevordering-gemeenteraadsverkiezingen/>

⁷ In de onderzoeksverantwoording lichten we onze werkwijze uitgebreid toe.

⁸ Deze analyses zijn niet geschikt om eenduidige opkomstpercentages aan de profielen toe te wijzen, maar bieden helder inzicht in relatieve verschillen tussen groepen.

De mate waarin de profielen gaan stemmen in Rotterdam (boven) en Nederland (onder). Hoe verder naar rechts, hoe hoger de opkomst.

- Eigenzinnige Lokalen
- Alerte Families
- (Re)actieve Emptynesters
- Stille Overlevers
- Bescheiden Grijzen
- Idealistische Globalisten
- Gehaaste Gezinnen
- Ik-gerichte Starters

Als verklaring in de wijken

De opkomst in een gemeente hangt sterk samen met de samenstelling van de profielen. Dit blijkt sterker als gekeken wordt naar buurten en wijken.⁹ Dit blijkt ook voor de Rotterdamse wijken het geval te zijn. Op basis van bovenstaande figuur is de verwachting dat de opkomst binnen Rotterdam het laagst is in wijken waar het aandeel van Bescheiden Grijzen, Eigenzinnige Lokalen en Stille Overlevers het grootst is. De correlatiecoëfficiënt tussen het aandeel van deze drie profielen en de opkomst in de wijken is $-0,72$.¹⁰ Dit is een sterke negatieve samenhang, wat betekent dat de opkomst sterk lager is in wijken waar het aandeel van deze drie groepen hoger is. Twee voorbeelden hiervan zijn de wijken Feyenoord en Bloemhof.

Aan de andere kant is de correlatie tussen het aandeel (Re)actieve Emptynesters en de opkomst in de wijken $+0,63$: een groter aandeel (Re)actieve Emptynesters hangt samen met een hogere opkomst. Hoewel het aandeel (Re)actieve Emptynesters in alle Rotterdamse wijken laag is, zijn voorbeelden van wijken met een hoog aandeel (Re)actieve Emptynesters de wijk Het Lage Land, Prinsenland en 's-Gravenland en de wijk Hillegersberg. Bovendien

⁹ Zie hiervoor ook Van der Hulst en Van Zuydam (2022). Beschikbaar via: www.necker.nl/whitepaper/opkomst-bij-verkiezingen-daar-zit-potentie-in/

¹⁰ Een correlatie is een getal tussen -1 en $+1$. Daarbij staat -1 voor een sterke negatieve samenhang (de een neemt af als de ander toeneemt), terwijl 0 staat voor geen samenhang en $+1$ voor een sterke positieve samenhang (de een neemt toe terwijl de ander afneemt).

valt voor Hillegersberg op dat er vooral weinig tot geen inwoners uit de profielen met de laagste opkomst wonen. In hoofdstuk 5 zoomen we verder in op deze wijk.

Al met al hangt de samenstelling van de profielen in een wijk sterk samen met de opkomst in een wijk. Hieronder leest u meer over de communicatie- en participatievoorkeuren en de stemmotieven en -belemmeringen van deze groepen inwoners. Door hier rekening mee te houden kan een specifiekere aanpak voor opkomstbevordering worden weergegeven, ook op wijkniveau.

Communicatie- en participatievoorkeuren

Zoals genoemd kenmerkt ieder Betrokkenheidsprofiel zich door zijn eigen communicatie- en participatievoorkeuren. De één praat liever online mee, terwijl de ander een voorkeur geeft aan fysieke informatiebijeenkomsten. De tabel hieronder biedt inzichten in de voorkeuren van de betrokkenheidsprofielen als het gaat om het volgen van nieuws, participatievoorkeuren en communicatievoorkeuren. Daaronder bieden wij inzichten in de voorkeuren van de drie grootste profielen. In het volgende hoofdstuk vertalen we de informatie uit de onderstaande tabel door naar handvatten voor vier Rotterdamse wijken.

Profiel	Volgen het nieuws via	Participeren het liefst via	Communiceren het liefst via
Eigenzinnige Lokalen	TV of online nieuwsplatforms sociale media	Offline kanalen, in een persoonlijk gesprek	Email of sociale media
Bescheiden Grijzen	TV of regionale krant	Email, brief per post of een papieren enquête	Huis-aan-huisblad
Alerte Families	TV of online nieuwsplatforms	(Online) enquête of sociale media	MijnOverheid of sociale media
Idealistische Globalisten	Online nieuwsplatforms	Online bijeenkomst of online inwonerspanel	Online bewonersavond of online platform
(Re)actieve Emptynesters	TV of de krant	Bewonersbijeenkomst of e-mail	(Digitale) nieuwsbrief of Huis-aan-Huisblad
Gehaaste Gezinnen	TV of online nieuwsplatforms	Online enquête of online platform	(Digitale) nieuwsbrief of online bewonersavond
Stille Overlevers	TV, online nieuwsplatform of sociale media	Sociale media of een (papieren) vragenlijst	MijnOverheid of een brief per post
Ik-gerichte Starters	Online nieuwsplatforms	Inwonerpanel of online platform	Online bewonersavond of sociale media

Nederlanders en ook Rotterdammers, worden in algemene zin het liefst online betrokken. Nieuws volgen zij het liefst via online nieuwsplatforms zoals apps van NU.nl of de NOS. Participeren doen zij het liefst via online kanalen zoals een enquête, online platform of

inwonerpanel en de favoriete communicatiekanalen zijn email, sociale media of een (digitale) nieuwsbrief. Uiteraard geldt dit niet voor elke inwoner, en bestaan er verschillen tussen de groepen.

Het grootste profiel in Rotterdam, de Eigenzinnige Lokalen, vormt bijvoorbeeld een uitzondering als het gaat om participatievoorkeuren. Eigenzinnige Lokalen participeren het liefst offline, bijvoorbeeld via een persoonlijk gesprek. Daarnaast vinden zij het ook prettig om telefonisch contact te hebben of door binnen te lopen op een bewonersavond. Voor hen staat altijd centraal dat het om de eigen buurt gaat. Ook de communicatievoorkeur van deze groep is laagdrempeliger. Het liefst hebben zij direct contact via de email.

Ik-gerichte Starters zijn daarentegen vooral online te vinden. Zij maken veel gebruik van sociale media en zijn van alle profielen het meest actief Instagram, Twitter en Reddit. Zij volgen het nieuws daar, maar ook via online nieuwsplatforms. Ik-gerichte Starters blijven het liefst via sociale media op de hoogte van de ontwikkelingen in de gemeente, al zal een online bewonersavond hen ook aanspreken. Bovendien participeert deze groep het liefst ook online, bijvoorbeeld via een online inwonerpanel of door hun mening te geven op een online platform.

Ten derde blijven Alerte Families het liefst op de hoogte van wat er speelt via de traditionele kanalen zoals de televisie. Ook bekijken zij regelmatig online nieuwsplatforms. Zij worden het liefst online geïnformeerd, bijvoorbeeld via de berichtenbox van MijnOverheid, maar ook via sociale media. Alerte Families gebruiken relatief vaak Facebook. Ze participeren vooral online, via een enquête of sociale media. Alerte Families vinden het belangrijk dat de gemeente inwonersparticipatie organiseert en praten het liefst mee over onderwerpen die hun eigen gezin raken.

Stembelemmeringen- en motivaties

Tussen 27 maart en 17 april 2023 konden alle inwoners van de gemeente Rotterdam een vragenlijst invullen over de motivaties en belemmeringen die zij ervaren bij het maken van de keuze om al dan niet te gaan stemmen. 1.168 Rotterdammers deden dit. Hieronder schetsen wij het algemene beeld van deze belemmeringen en motivaties en noemen wij voor de grootste profielen enkele zaken die opvallen.¹¹

Houding democratie en stemmen

Uit zowel bestaande literatuur als het onderzoek dat EMMA, de Haagse Hogeschool en Universiteit Utrecht uitvoerden blijken democratische waarden, politiek vertrouwen en

---

¹¹ Van 1.168 van de invullers is het betrokkenheidsprofiel bekend. Voor alle groepen is de respons voldoende om uitspraken te doen op welke aspecten de profielen van de algemene uitkomsten afwijken.

politieke vaardigheden bij te dragen aan de kans dat iemand gaat stemmen. Dit bleek ook uit de inwonersconsultatie die Citisens uitvoerde.

Overwegend vinden alle Rotterdammers democratie belangrijk. Ook vinden zij het belangrijk dat zij mogen stemmen voor de wijkraad, gemeenteraad en Tweede Kamer. Aan deze laatste verkiezing hechten zij de meeste waarde. Hierbij valt op dat Eigenzinnige Lokalen, hoewel nog steeds veel, het minst waarde hechten aan democratie en stemmen. Hoewel zij veel waarde hechten aan de eigen buurt, vinden zij stemmen voor de wijkraad het minst belangrijk. Alert Families daarentegen horen tot de profielen die democratie het belangrijkste vinden.

Verder bleek uit de inwonersconsultatie dat Ik-gerichte Starters veel politiek zelfvertrouwen hebben. Zij hebben relatief vaak het idee dat de gemeenteraad het belangrijk vindt wat mensen zoals zij denken en dat mensen zoals zij invloed hebben op de gemeenteraad. Bovendien zijn zij bovengemiddeld geïnteresseerd in de Rotterdamse politiek. Dat geldt juist niet voor de Eigenzinnige Lokalen. Eigenzinnige Lokalen geven aan het minst interesse te hebben in de lokale politiek en het minst op de hoogte te zijn van de lokale politiek. Bovendien vinden zij niet dat het gemeentebestuur zich bezighoudt met de problemen die zij zelf belangrijk vinden.

Sociale omgeving

Mensen worden in belangrijke mate gevormd door hun ouders of verzorgers en door anderen waar zij gedurende hun leven mee in contact komen. De beslissing om wel of niet te gaan stemmen hangt dan ook voor een deel samen met de sociale omgeving waarin iemand zich bevindt. Zo zijn inwoners waarvan ouders gaan stemmen, zelf ook sneller geneigd om te gaan stemmen. Ook laten enkele studies zien dat praten over politiek leidt tot een hogere opkomst.

Om een beeld te krijgen van de invloed van de sociale omgeving van Rotterdammers vroegen wij hen in de inwonersconsultatie met wie zij wel eens over de lokale politiek praten en hoe vaak deze mensen stemmen. Van de drie grootste profielen in Rotterdam geven de Ik-gerichte Starters het vaakst aan met anderen over politiek te praten. Alert Families en Eigenzinnige Lokalen doen dit juist weinig. Waar in het algemeen alle groepen het vaakst met hun partner over lokale politiek praten, praten Eigenzinnige Lokalen vooral met vrienden over de lokale politiek. De mate waarin deze groepen over politiek praten in hun sociale omgeving, komt overeen met de mate waarin personen uit hun sociale omgeving gaan stemmen: in de sociale omgeving van Ik-gerichte is het gebruikelijker dat mensen stemmen dan bij Alert Families en Eigenzinnige Lokalen. Ook is het voor hen gebruikelijker dat er over de lokale politiek gesproken wordt.

Rol van maatschappelijke organisaties

Naast de sociale omgeving is in het onderzoek ook gekeken naar de rol van maatschappelijke organisaties. Uit eerder onderzoek blijkt namelijk dat inwoners die lid zijn van een organisatie sneller geneigd zijn te stemmen bij verkiezingen. Alert Families en Eigenzinnige Lokalen zijn vaker lid van een maatschappelijke organisatie dan Ik-gerichte Starters. De grootste groepen Rotterdammers zijn lid van een sportvereniging, zoals een voetbalclub. Als er bij deze organisaties gesproken wordt over politiek dan is dat volgens Eigenzinnige Lokalen en Alert Families vooral negatief, terwijl dat volgens Ik-gerichte Starters vooral positief is.

Ervaring met de gemeente

De zichtbaarheid van de gemeente kan invloed hebben op de bereidheid van inwoners om te gaan stemmen. Wie minder het gevoel heeft dat de gemeente een directe impact heeft op hun dagelijkse leven, zal ook minder snel geneigd zijn om te gaan stemmen. Uit de inwonersconsultatie blijkt dat driekwart in de afgelopen 12 maanden contact heeft gehad met de gemeente Rotterdam.

Eigenzinnige Lokalen zoeken het vaakst van alle groepen inwoners contact met iemand omdat er iets speelde in de eigen wijk. Dit bevestigt hun sterke lokale betrokkenheid. Hierbij valt op dat Eigenzinnige Lokalen ook het vaakst aangeven niet te weten bij wie ze kunnen aankloppen met hun vraag. Dit duidt erop dat zij graag nog vaker in contact zouden komen. Alert Families zoeken vaak ondersteuning bij de gemeente, maar weten niet altijd hoe. In het algemeen zijn Alert Families en Eigenzinnige Lokalen minder tevreden over hun contact met de gemeente. Ik-gerichte Starters zoeken juist weinig contact, vooral omdat er niets speelde.

Twee mogelijke aanpakken

De drie grootste Betrokkenheidsprofielen in Rotterdam zijn zeer divers. Zij vormen samen ruim twee derde van het totaal inwoners van de gemeente. Hun communicatie- en participatievoorkeuren, mate van opkomst en stemmotieven en -motivaties lopen echter sterk uiteen. Daarom doen wij aanbevelingen voor twee scenario's. In het geval de gemeente(raad) kiest voor een gemeentebrede opkomstcampagne is het belangrijk om die zeer divers in te steken en hierbij rekening te houden met de verschillende sentimenten die de groepen inwoners ervaren. Onze tweede aanbeveling is echter om niet voor een gemeentebrede campagne te kiezen, maar om te focussen op de verschillende wijken van Rotterdam. Want, waar de verdeling van typen inwoners (aan de hand van de Betrokkenheidsprofielen) over de hele gemeente zeer divers is, is de samenstelling van de wijken vaak eenduidiger. Betrokkenheidsprofielen, of herkenbare samenstellingen daarvan,

zijn eenduidiger terug te zien op wijkniveau. Door een opkomstcampagne te ontwikkelen op wijkniveau kan in die campagne aandacht zijn voor de motivaties en belemmeringen van de specifieke groepen inwoners. Bovendien kan de campagne gedeeld worden via kanalen die het best aansluiten bij de communicatie- en participatievoorkeuren van die groepen inwoners. Hierop verdiepen wij in het volgende hoofdstuk.

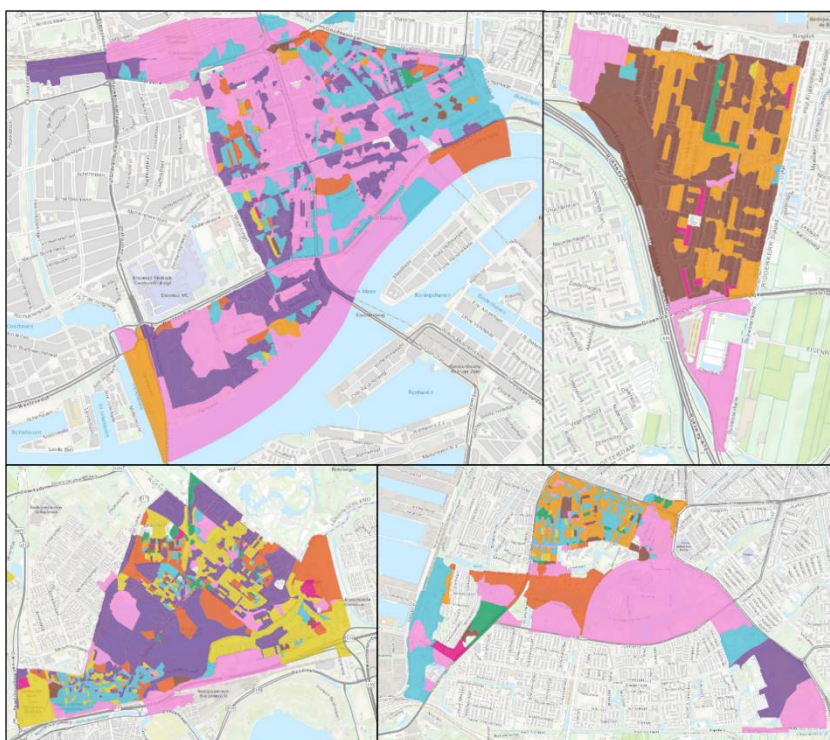
Inzicht in vier wijken

HOOFDSTUK 5

De vorige hoofdstukken gaven u algemene inzichten in de Betrokkenheidsprofielen. De mate waarin zij bijdragen aan de opkomst in Nederland en Rotterdam, hun communicatie- en participatievoorkeuren en de belemmeringen en motivaties die zij ervaren als het gaat om stemmen. Om dit verder te verdiepen bieden we u graag inzicht in vier Rotterdamse wijken:

- *Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek*
- *Beverwaard*
- *Hillegersberg*
- *Carnisse-Zuiderpark*

Deze wijken zijn geselecteerd op basis van het kwalitatieve onderzoek dat EMMA samen met de Haagse Hogeschool en Universiteit Utrecht uitvoerde.

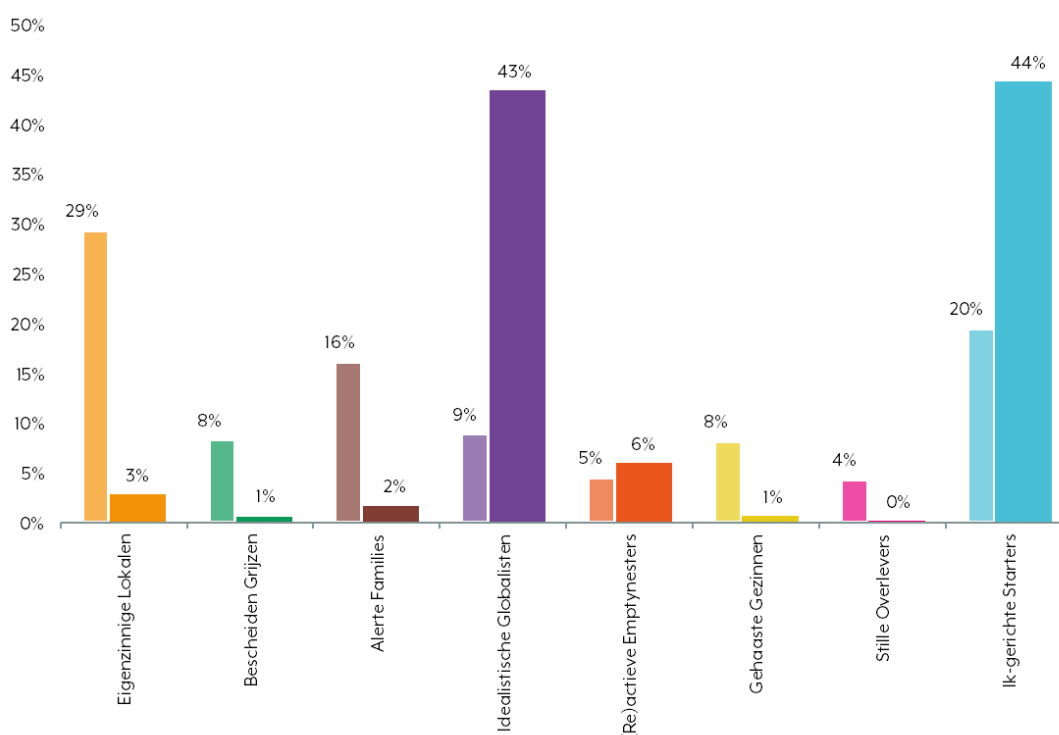

Met de klok mee: kaarten van de wijken Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek, Beverwaard, Hillegersberg, Carnisse-Zuiderpark. Klik op één van de afbeeldingen om een interactieve kaart te openen van alle wijken in Rotterdam.

Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek

15.776 huishoudens, 8 betrokkenheidsprofielen¹²

In het gebied van de wijkraad Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek wonen voornamelijk de twee jonge groepen: de Ik-gerichte Starters en Idealistische Globalisten. Zij kenmerken zich door een hoog vertrouwen in de gemeente. Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters participeren graag online (panel, platform of enquête). Wat hen onderscheidt is dat Ik-gerichte Starters sterk geïnteresseerd zijn in onderwerpen die hen raken in de eigen leefsituatie zoals verkeer, bereikbaarheid en wonen. Idealistische Globalisten houden zich daarentegen liever bezig met grote onderwerpen zoals duurzaamheid, vluchtelingenopvang en inclusiviteit. Tot lokale onderwerpen voelen zij zich minder aangetrokken.

Profielen in Rotterdam (links), profielen in Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek (rechts)

¹² Door het afronden van de percentages kan een profiel op 0% uitkomen terwijl dat profiel in zeer beperkte mate aanwezig is. De (interactieve) kaart biedt hier inzicht in.

Communicatie- en participatievoorkeuren.

Zowel Ik-gerichte Starters als Idealistische Globalisten zijn vooral online te vinden.

Idealistische Globalisten maken daarbij vooral gebruik van online nieuwsplatforms, terwijl Ik-gerichte Starters ook veel gebruik maken van sociale media. Van alle profielen zijn zij het meest actief op Instagram, Twitter en Reddit. Ook de participatievoorkeuren van beide groepen bevinden zich online. Waar Ik-gerichte Starters vooral graag geïnformeerd worden of anoniem hun mening geven in een online vragenlijst, nemen Idealistische Globalisten liever een actieve houding in. Zij geven de voorkeur aan een interactieve manier van informatie ontvangen zoals een online bewonersavond of online platform.

Opkomst, motieven en belemmeringen

Zowel de Idealistische Globalisten als de Ik-gerichte Starters horen tot de midden categorie als het gaat om opkomst. Beide groepen gaan niet stevast stemmen, maar hebben in de regel ook geen principiële bezwaren om dit te doen. Beide groepen hebben relatief veel politiek zelfvertrouwen: zij hebben het idee dat hun mening invloed heeft. Ook zijn zij bovengemiddeld geïnteresseerd in de Rotterdamse politiek. Dit geldt echter sterker voor Ik-gerichte Starters. Bovendien geven inwoners uit beide profielen aan dat zij vinden dat het gemeentebestuur zich bezighoudt met de problemen die zij of hij belangrijk vindt.

Daarnaast zijn het Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters die het vaakst over de lokale politiek praten in hun sociale omgeving. Dit doen zij vooral met vrienden. Ook is het in hun omgeving gebruikelijk dat anderen gaan stemmen. Ten derde zijn Idealistische Globalisten redelijk vaak lid van verenigingen en organisaties. Zij zijn vooral lid van sportverenigingen, culturele verenigingen en studie-studentenverenigingen. Ook zijn zij relatief vaak lid van een politieke partij. Tenslotte valt op dat Ik-gerichte Starters relatief weinig contact zoeken met de gemeente(raad), maar dat hun ervaringen hiermee wel positief zijn. Idealistische Globalisten zoeken ook beperkt contact, maar maken het vaakst gebruik van officiële inspraakmogelijkheden. Zij zijn beperkt tevreden over dit contact.

Aanpak

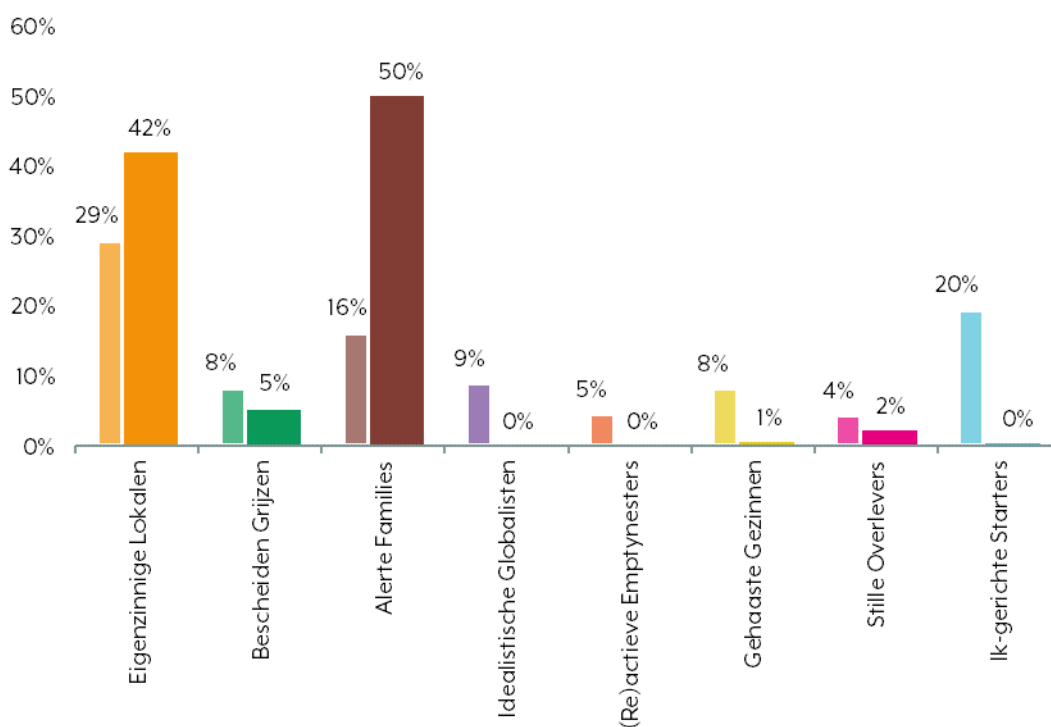
In de wijk Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek wonen vooral inwoners uit de profielen Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters. Dit zijn jonge groepen, die graag online betrokken worden. Zij gaan niet stevast stemmen, maar hebben daar ook geen bezwaren tegen. Om inwoners uit deze wijk te betrekken bij verkiezingen is het daarom vooral belangrijk om hen online te benaderen, en in te spelen op de onderwerpen die zij belangrijk vinden. Voor Ik-gerichte Starters zijn dit vooral onderwerpen die direct inspelen op hun leven zoals verkeer en bereikbaarheid, terwijl dit voor Idealistische Globalisten abstractere onderwerpen zijn als bijvoorbeeld klimaat. Hierbij is het belangrijk rekening te houden met de politieke vaardigheden die deze groepen hebben.

Beverwaard

5.159 huishoudens, 6 betrokkenheidsprofielen

In Beverwaard wonen veel Eigenzinnige Lokalen en Alert Families, twee profielen die beide weinig vertrouwen hebben in de gemeente. Toch zijn Eigenzinnige Lokalen wel vaak betrokken bij hun eigen buurt of wijk. Het liefst denken zij mee door naar een inspraakavond te gaan of door een persoonlijk gesprek te voeren. Alert Families worden het liefst betrokken via een (online) vragenlijst. Deze groepen blijven graag op de hoogte via online middelen, zoals e-mail of sociale media. Daarnaast ontvangen Eigenzinnige Lokalen graag een brief per post en lezen Alert Families de lokale krant voor nieuws uit hun regio.

Profielen in Rotterdam (links), profielen in Beverwaard (rechts)

Communicatie- en participatievoorkeuren

Het grootste profiel in Rotterdam en het tweede profiel in Beverwaard, de Eigenzinnige Lokalen, vormt een uitzondering als het gaat om participatievoorkeuren. Waar de meerderheid vooral online actief is, participeren Eigenzinnige Lokalen graag offline, bijvoorbeeld via een persoonlijk gesprek. Daarnaast vinden zij het ook prettig om telefonisch contact te hebben of door binnen te lopen op een bewonersavond. Voor hen staat altijd centraal dat het om de eigen buurt gaat. Ook de communicatievoorkeur van deze groep is laagdrempeliger. Het liefst hebben zij direct contact via de email. Ook via Facebook blijft deze groep op de hoogte.

Alerte Families blijven het liefst op de hoogte van wat er speelt via de traditionele kanalen zoals de televisie. Ook bekijken zij regelmatig online nieuwsplatforms. Zij worden het liefst online geïnformeerd, bijvoorbeeld via de berichtenbox van MijnOverheid, maar ook via sociale media. Alerte Families gebruiken relatief vaak Facebook. Alerte Families participeren ook vooral online, bijvoorbeeld via een enquête of sociale media. Zij vinden het belangrijk dat de gemeente inwonersparticipatie organiseert en praten het liefst mee over onderwerpen die hun eigen gezin raken.

Opkomst, motieven en belemmeringen

Inwoners uit het profiel Eigenzinnige Lokalen stemmen relatief weinig bij gemeenteraadsverkiezingen. Dat komt onder andere door hun politieke interesse en kennis. Zij hebben niet het idee dat de gemeenteraad iets met hun mening doet en dat de gemeenteraad met de verkeerde onderwerpen bezig is. Bovendien is het voor Eigenzinnige Lokalen niet gewoon dat vrienden, familie of anderen uit de sociale omgeving vaak stemmen. Alerte Families behoren tot de midden categorie als het gaat om opkomst: zij trekken gemiddeld vaak naar de stembus bij gemeenteraadsverkiezingen. Alerte Families vinden democratie zeer belangrijk. In hun omgeving is het echter niet gebruikelijk dat mensen uit hun sociale omgeving altijd stemmen. Zowel Eigenzinnige Lokalen als Alerte Families zijn relatief vaak lid van een organisatie of vereniging. Als zij daar over de Rotterdamse politiek praten, is dit echter vaker negatief dan positief. Beide profielen zoeken vaak contact met de gemeente(raad), maar hebben hier slechte ervaringen mee.

Aanpak

Aan de hand van de Betrokkenheidsprofielen is de verwachte opkomst in een wijk zoals Beverwaard relatief laag. Hoewel Alerte Families gemiddeld vaak stemmen, stemmen Eigenzinnige Lokalen weinig. Voor beide profielen geldt dat zij vaak contact hebben met de gemeente(raad), maar dat dit contact niet altijd positief is. Opkomstbevordering in deze wijk heeft dan ook meer nodig dan een verkiezingscampagne. Daarbij is het belangrijk dat deze inwoners vaker positief contact hebben met de gemeente(raad), meer op de hoogte

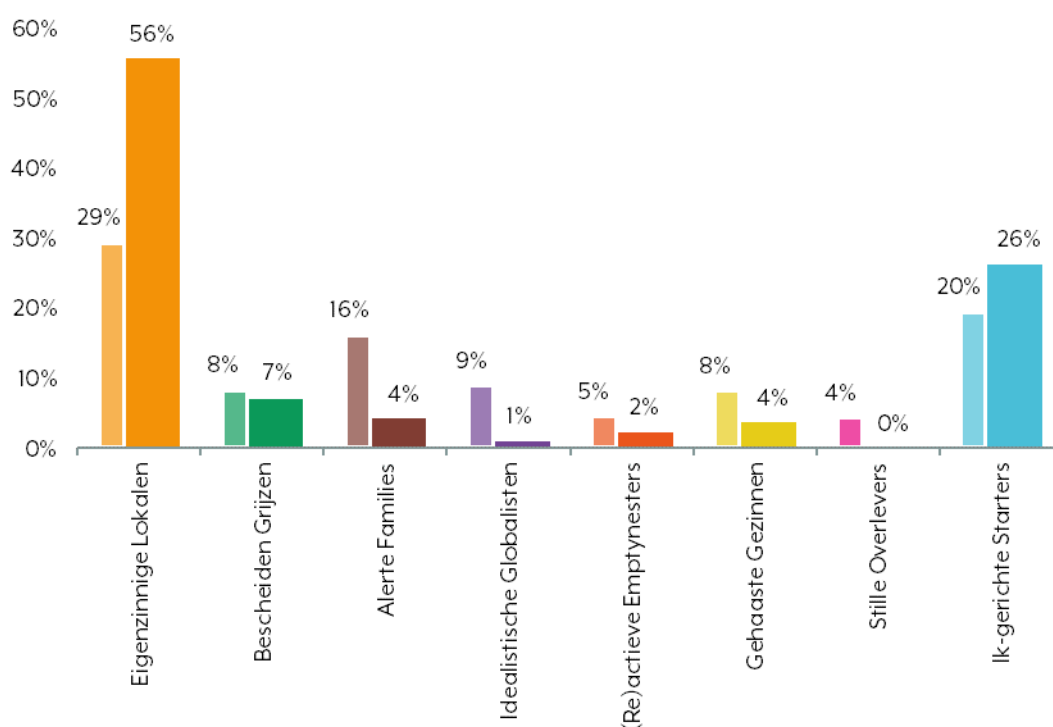

raken van de plannen van de gemeenteraad en dat inzichtelijker wordt hoe de raad werkt aan de onderwerpen die volgens deze inwoners belangrijk zijn. Deze groepen vinden vooral onderwerpen belangrijk die in hun buurt spelen en het gezin direct raken, zoals veiligheid en voorzieningen. Tenslotte zijn deze groepen niet alleen online te bereiken. Zeker de Eigenzinnige Lokalen hebben behoefte aan directer en fysiek contact. In dit contact is het belangrijk rekening te houden met de beperkte politieke interesse en het beperkte vertrouwen in de politiek. Dit geldt met name voor de Eigenzinnige Lokalen.

Carnisse-Zuiderpark

7.640 huishoudens, 8 betrokkenheidsprofielen

In de wijk Carnisse-Zuiderpark komen de groepen Eigenzinnige Lokalen en Ik-gerichte Starters het vaakst voor. Eigenzinnige Lokalen hebben weinig vertrouwen in de overheid, maar zijn toch een redelijk betrokken groep. Het liefst denken zij mee via een één-op-één gesprek met de gemeente of een bewonersavond. Ook Ik-gerichte Starters denken graag mee bij een bewonersavond, al heeft een online versie hiervan voor hen wel de voorkeur. Deze groep is veel online te vinden en heeft vooral vaak een account op Instagram, terwijl ze ook op Twitter, Reddit en LinkedIn zitten. Ik-gerichte Starters worden daarnaast graag geïnformeerd door middel van een online platform.

Profielen in Rotterdam (links), profielen in Carnisse-Zuiderpark (rechts)

Communicatie- en participatievoorkeuren

Het grootste profiel in Rotterdam en in Carnisse-Zuiderpark, de Eigenzinnige Lokalen, vormt een uitzondering als het gaat om participatievoorkeuren. Waar de meerderheid vooral online actief is, participeren Eigenzinnige Lokalen graag offline, bijvoorbeeld via een persoonlijk gesprek. Daarnaast vinden zij het ook prettig om telefonisch contact te hebben of door binnen te lopen op een bewonersavond. Voor hen staat altijd centraal dat het om

de eigen buurt gaat. Ook de communicatievoorkeur van deze groep is laagdrempeliger. Het liefst hebben zij direct contact via de email.

Ik-gerichte Starters zijn vooral online te vinden. Zij maken veel gebruik van sociale media en zijn van alle profielen het meest actief op Instagram, Twitter en Reddit. Zij volgen het nieuws daar, maar ook via online nieuwsplatforms. Ik-gerichte Starters blijven het liefst via sociale media op de hoogte van de ontwikkelingen in de gemeente, al zal een online bewonersavond hen ook aanspreken. Bovendien participeert deze groep het liefst ook online, zoals via een online inwonerpanel of een online platform.

Opkomst, motieven en belemmeringen

Inwoners uit het profiel Eigenzinnige Lokalen stemmen relatief weinig bij gemeenteraadsverkiezingen. Dat komt onder andere door hun politieke interesse en kennis. Zij hebben niet het idee dat de gemeenteraad iets met hun mening doet en dat de gemeenteraad met de verkeerde onderwerpen bezig is. Bovendien is het voor Eigenzinnige Lokalen niet gewoon dat vrienden, familie of anderen uit de sociale omgeving vaak stemmen. Zij zijn relatief vaak lid van maatschappelijke organisaties en verenigingen, en als zij daar over politiek praten dan is dit overwegend negatief. Eigenzinnige Lokalen zoeken vaak contact met de gemeente(raad), maar hebben hier slechte ervaringen mee.

Ik-gerichte Starters horen tot de midden categorie als het gaat om opkomst. Zij gaan niet steevast stemmen, maar hebben in de regel ook geen principiële bezwaren om dit te doen. Ik-gerichte Starters hebben relatief veel politiek zelfvertrouwen: zij hebben het idee dat hun mening invloed heeft. Ook zijn zij bovengemiddeld geïnteresseerd in de Rotterdamse politiek. Bovendien hebben zij het idee dat het gemeentebestuur zich bezighoudt met de problemen die zij of hij belangrijk vindt. Daarnaast zijn het de Ik-gerichte Starters die het vaakst over de lokale politiek praten in hun sociale omgeving. Dit doen zij vooral met vrienden. Het is in hun omgeving gebruikelijk dat anderen gaan stemmen. Ik-gerichte Starters zoeken relatief weinig contact met de gemeente(raad), maar hun ervaringen hiermee zijn wel positief.

Aanpak

De wijk Carnisse-Zuiderpark bestaat voornamelijk uit twee profielen: Eigenzinnige Lokalen en Ik-gerichte Starters. Deze profielen verschillen sterk van elkaar. Zowel als het gaat om communicatie- en participatievoorkeuren alsook bij stemgedrag, stemmotieven en ervaren belemmeringen. Dit maakt het uitdagend om aan opkomst te werken in deze wijk.

Overkoepelend zijn er twee zaken van primair belang.

- Ten eerste is het zaak om continu te werken aan het verbeteren van de relatie met en in deze wijk en zo te werken aan politiek vertrouwen en politieke interesse. Dus,

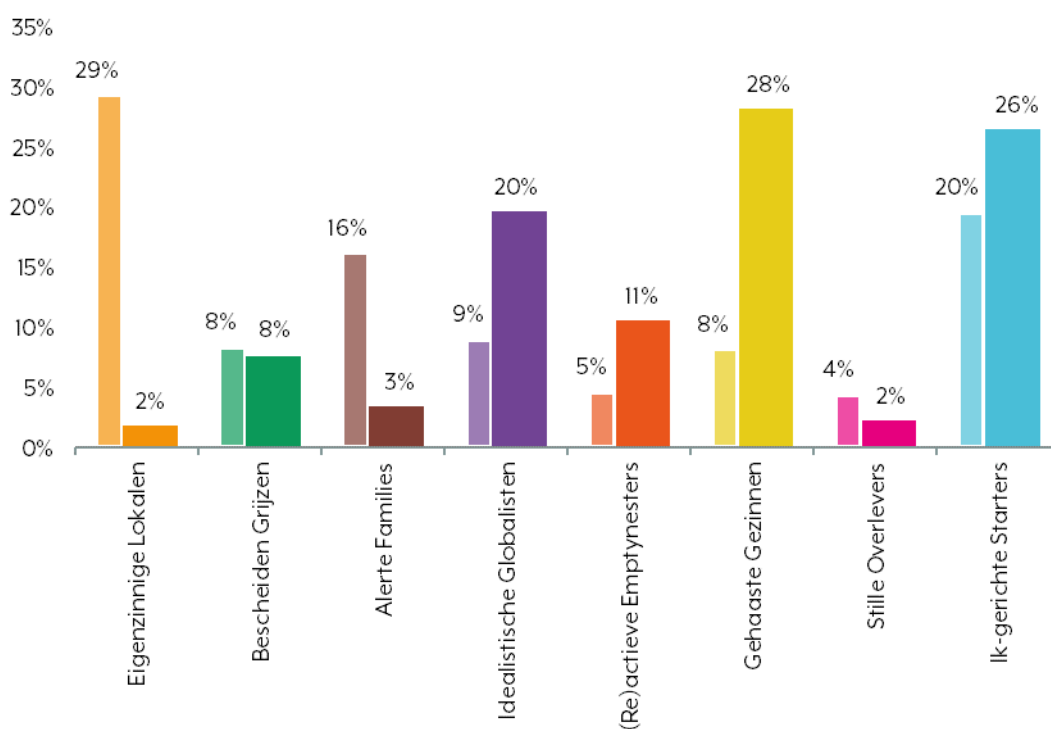
enerzijds om als gemeente(raad) voldoende informatie te delen en op te halen bij de inwoners. Dit is met name gericht op de Eigenzinnige Lokalen. Daarnaast is het van belang te werken aan de sociale cohesie in de wijk, gezien de interesse van beide profielen die ver van elkaar afstaan.

- Ten tweede is het van belang de opkomstbevorderende campagne in de wijk breed op te zetten. Dit betreft enerzijds de inzet van online, offline en fysieke kanalen, en anderzijds het focussen op thema's die spelen voor deze groepen inwoners. Eigenzinnige Lokalen zijn vooral geïnteresseerd in onderwerpen die spelen in hun directe leefomgeving, zoals veiligheid. Ik-gerichte Starters zijn vooral benieuwd naar onderwerpen die spelen in hun dagelijks leven zoals verkeer, bereikbaarheid en wonen.

Hillegersberg

12.302 huishoudens, 8 betrokkenheidsprofielen

De grootste groepen in Hillegersberg (Idealistische Globalisten, Gehaaste Gezinnen en Ik-gerichte Starters) zijn allemaal online georiënteerd. Zij participeren graag via een online platform, panel of enquête. Idealistische Globalisten voelen zich minder aangetrokken tot lokale onderwerpen, maar het wordt voor hen wel belangrijk als het over milieu of klimaat gaat. Idealistische Globalisten, Gehaaste Gezinnen en Ik-gerichte Starters zijn daarnaast groepen met veel vertrouwen in de gemeente, waardoor zij het idee hebben dat er iets met hun inspraak gedaan gaat worden. Bij Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters uit zich dit in een hoge betrokkenheid, terwijl Gehaaste Gezinnen vaak minder tijd hebben om te participeren vanwege hun drukke leven. Informatie van de gemeente ontvangen deze groepen het liefst online, bijvoorbeeld via een online bewonersavond of online platform.

Profielen in Rotterdam (links), profielen in Hillegersberg (rechts)

Communicatie- en participatievoorkeuren

Alle drie de grootste profielen in Hillegersberg (Gehaaste Gezinnen, Ik-gerichte Starters en Idealistische Globalisten) zijn vooral online te vinden. Idealistische Globalisten maken daarbij vooral gebruik van online nieuwsplatforms, Ik-gerichte Starters maken veel gebruik van sociale media (zoals Instagram, Twitter en Reddit) en Gehaaste-Gezinnen zijn ook goed te bereiken via een online nieuwsbrief. Ook de participatievoorkeuren van beide groepen bevinden zich online. Ik-gerichte Starters en Gehaaste Gezinnen geven graag hun mening via een online vragenlijst, terwijl Idealistische Globalisten de voorkeur geven aan een interactievere manier zoals een online bewonersavond of online platform.

Opkomst, motieven en belemmeringen

De inwoners van de grootste groepen in Hillegersberg behoren alle drie tot de middenmoot als het gaat om de opkomst bij verkiezingen. Deze groepen gaan niet steevast stemmen, maar hebben in de regel ook geen principiële bezwaren om dit te doen. Gehaaste Gezinnen scoren gemiddeld op politieke interesse, vertrouwen en vaardigheden. Zij zien stemmen wel relatief sterk als plicht. Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters hebben relatief veel politiek zelfvertrouwen: zij hebben het idee dat hun mening invloed heeft. Ook zijn zij bovengemiddeld geïnteresseerd in de Rotterdamse politiek. Bovendien geven inwoners uit beide profielen aan dat zij vinden dat het gemeentebestuur zich bezighoudt met problemen die zij of hij belangrijk vindt. Gehaaste Gezinnen hebben dit gevoel minder sterk.

Daarnaast valt op dat Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters het vaakst over de lokale politiek praten in hun sociale omgeving. Hoewel er bij Gehaaste Gezinnen minder over wordt gesproken, is het in hun sociale omgeving het normaalst dat mensen stemmen. Dit geldt ook, maar in mindere mate voor Idealistische Globalisten en Ik-gerichte Starters. Ten derde zijn Idealistische Globalisten en Gehaaste Gezinnen vaak lid van verenigingen en organisaties. Idealistische Globalisten zijn vooral lid van sportverenigingen, culturele verenigingen, studie-studentenverenigingen of een politieke partij. Gehaaste Gezinnen zijn vooral te vinden bij sportverenigingen en geloofsgemeenschappen. Beide groepen praten vaker positief dan negatief over de Rotterdamse politiek als zij hierover praten. Tenslotte valt op dat alle drie de groepen weinig contact zoeken met de gemeente(raad), maar dat hun ervaringen hiermee positief zijn. Idealistische Globalisten zijn het minst tevreden met dit contact. Zij maken ook het vaakst gebruik van officiële inspraakmogelijkheden.

Aanpak

De opkomst in Hillegersberg is binnen Rotterdam relatief hoog. Dit beeld komt overeen met de drie grootste betrokkenheidsprofielen. Deze groepen hebben een redelijk tot hoge mate van politieke interesse en (zelf)vertrouwen, praten in hun sociale omgeving over de lokale politiek en zijn vaker positief dan negatief over hun ervaringen met de (gemeente)raad.

Deze groepen ervaren dan ook weinig belemmeringen als het gaat om stemmen. Het is daarom vooral zaak om hen op de juiste manier te betrekken met de juiste boodschap. Alle drie de groepen zijn vooral online te vinden. Informatie via sociale media, online platforms en een online nieuwsbrief zou daarom goed landen in Hillegersberg. Om aan te sluiten bij de belevingswereld is het zaak om Gehaaste Gezinnen vooral te spreken over onderwerpen die aansluiten bij het gezin, zoals onderwijs, cultuur en sport. Voor Ik-gerichte Starters zijn dit vooral onderwerpen die direct inspelen op hun leven zoals verkeer en bereikbaarheid, terwijl dit voor Idealistische Globalisten abstractere onderwerpen zijn als bijvoorbeeld klimaat. Hierbij is het belangrijk rekening te houden met de politieke vaardigheden die deze groepen hebben.

Onderzoeksverantwoording

HOOFDSTUK 6

Betrokkenheidsprofielen

De data over de Betrokkenheidsprofielen in deze rapportage zijn door Citisens zelf verzameld en verwerkt. De Betrokkenheidsprofielen zijn samengesteld op basis van openbare en ingekochte data, én op basis van jarenlang onderzoek onder het Citisenspanel. Openbare data van het CBS vormt onze eerste bron. Natuurlijk om postcodes, wijken en gemeenten te identificeren, maar ook om grote hoeveelheden data aan ons model te koppelen. Ook gebruiken wij data uit de klantsegmentatie van Whize. Whize is ontworpen om alle ruim 7,7 miljoen huishoudens in Nederland te identificeren en te classificeren, op basis van demografische, psychologische en leefstijlkenmerken die ze gemeen hebben. Daarnaast verrijken wij de profielen door eigen onderzoek. Door continu onderzoek te doen onder ons Citisenspanel van 75.000 Nederlanders en onze profielen daarmee te verrijken hebben wij inzicht in een breed scala aan meningen en kenmerken van Nederlanders. Uiteraard zijn alle data zijn in lijn met de AVG verzameld.

De vijf centrale kenmerken van het Citisensmodel – waarop de betrokkenheidsprofielen zich dus van elkaar onderscheiden – zijn:

- de **betrokkenheid van inwoners** bij hun eigen leefomgeving,
- het **vertrouwen** dat zij hebben in de overheid,
- het **zelfvertrouwen** dat inwoners hebben om zelf bij te dragen aan hun buurt, wijk of gemeente,
- de **communicatievoorkeuren** van inwoners: op welke manier willen zij geïnformeerd worden door de overheid + volgen zij het nieuws,
- de **participatievoorkeuren** van inwoners: op welke manier willen zij participeren + wat zijn hun motieven en belemmeringen om te participeren.

Opkomstanalyse

De opkomstcijfers die in dit rapport worden gepresenteerd, zijn weergegeven zoals de gemeente Rotterdam zelf presenteert. Voor de verdiepende analyse, zoals de opkomst per profiel, is echter gebruik gemaakt van de data die is verzameld via de databank van de Kiesraad.¹³ De Kiesraad houdt per gemeente, maar ook per stembureau hoeveel inwoners

---

¹³ <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/verkiezingsuitslagen>

er zijn uitgenodigd en hoe zij stemden. De kiesraad presenteert bij deze cijfers per stembureau ook de postcode van het stembureau. Aan de hand van deze postcodes zijn de opkomstcijfers berekend voor de wijken van Rotterdam. In die berekening zijn enkel stembureaus meegenomen waar sprake was van geldige gegevens over het aantal opgeroepen en het aantal aangetroffen stemmen. Daarnaast zijn geen gegevens meegenomen van stembureaus waar de opkomst statistisch te ver afweek van het gemiddelde, zogeheten outliers. Een voorbeeld hiervan is het stembureau '001 - Stadhuis' waar de opkomst meer dan duizend procent was.

Inwonersconsultatie

De data over stemmotieven en -belemmeringen die in deze analyse is gebruikt is afkomstig uit de inwonersconsultatie die we voor u uitvoerden. De vragenlijst voor dit onderzoek is opgesteld door Citisens, aangescherpt in samenwerking met onderzoeksbureau EMMA, de Haagse Hogeschool en Universiteit Utrecht. Daarnaast heeft de griffie van Rotterdam de vragenlijst van feedback voorzien, op basis waarvan de puntjes op de i zijn gezet. De vragenlijst was voor alle inwoners van de gemeente Rotterdam in te vullen op www.samenvoorrotterdam.nl. Van 27 maart 2023 tot en met zondag 16 april konden inwoners van de gemeente Rotterdam via deze link hun mening geven over lokale politiek in het algemeen en de gemeenteraadsverkiezingen in het bijzonder. Om inwoners te bereiken zijn er ruim 20.000 ansichtkaarten bezorgd in vier Rotterdamse wijken die een afspiegeling van de gemeente vormen. Dit zijn de wijken Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek, Beverwaard, Hillegersberg en Carnisse-Zuiderpark. Dit zijn ook de wijken waarop we in dit rapport verdiepen. Daarnaast is online campagne gevoerd via sociale media (Instagram en Facebook) en websites van DPG media (zoals NU.nl en AD.nl) en zijn de 2.272 leden van het Citisens panel die in Rotterdam wonen uitgenodigd om hun mening te geven. Bovendien vroeg ook de gemeenteraad zelf aandacht voor het onderzoek via de eigen online kanalen.

Uiteindelijk leidden de antwoorden van 1.186 respondenten tot de inzichten in stemmotieven en -belemmeringen die zijn gebruikt in deze rapportage. Via verschillende verificatiemethoden zijn dubbele invullers en invullers buiten het doelgebied van het onderzoek uit de resultaten gefilterd. De resultaten zijn gewogen aan de hand van de betrokkenheidsprofielen van Citisens en op basis van dit segmentatiemodel representatief voor de inwoners van de gemeente Rotterdam.

Bijlage - profielen per wijk

Wijknaam	Aantal huishoudens	Eigenzinnige Lokalen	Bescheiden Grijzen	Alerte Families	Idealistische Globalisten	(Re)actieve Emptynesters	Gehaaste Gezinnen	Stille Overlevers	Ik-gerichte Starters
Afrikaanderwijk	3.905	54,6%	7,0%	12,5%	15,5%	3,7%	3,8%	0,0%	2,7%
Agniesebuurt-Provenierswijk	5.005	43,3%	0,6%	5,4%	10,8%	5,6%	0,7%	1,1%	32,5%
Bergpolder-Blijdorp- Liskwartier	15.429	10,8%	4,8%	3,2%	18,4%	3,2%	5,3%	0,0%	54,3%
Beverwaard	5.159	41,8%	5,1%	49,9%	0,0%	0,0%	0,6%	2,2%	0,3%
Bloemhof	6.642	73,8%	2,0%	12,7%	0,8%	0,1%	2,9%	0,2%	7,5%
Bospolder-Spangen- Tussendijken	11.604	63,7%	4,2%	16,2%	1,5%	0,3%	7,3%	0,4%	6,3%
Carnisse-Zuiderpark	7.640	55,6%	7,0%	4,2%	1,0%	2,3%	3,6%	0,1%	26,3%
Cool-Scheepvaartkwartier- Stadsdriehoek	15.776	2,9%	0,6%	1,7%	43,4%	6,1%	0,7%	0,2%	44,3%
Crooswijk	10.078	51,6%	2,2%	10,3%	6,9%	2,7%	6,3%	0,4%	19,5%
Delfshaven-Schiemon	6.640	32,6%	1,6%	11,1%	13,0%	1,4%	22,6%	0,0%	17,7%
Dijkzigt-Oude Westen	5.425	50,7%	3,6%	7,8%	5,2%	2,6%	1,0%	0,7%	28,4%
Entrepot-Noordereiland	5.654	35,1%	1,1%	17,6%	2,2%	9,3%	11,5%	1,0%	22,2%
Feijenoord	3.377	74,8%	4,9%	9,3%	0,0%	0,0%	3,1%	0,1%	7,7%
Groot-IJsselmonde en Oud- IJsselmonde	16.427	27,7%	11,6%	25,2%	0,2%	7,0%	4,8%	5,9%	17,6%
Heijplaat	745	14,2%	14,1%	29,5%	0,0%	0,0%	0,0%	39,9%	2,3%
Het Lage Land, Prinsenland en 's-Gravenland	14.771	18,3%	19,6%	13,9%	4,7%	11,7%	14,9%	3,3%	13,5%
Hillegersberg	12.302	1,8%	7,6%	3,5%	19,7%	10,6%	28,2%	2,2%	26,5%
Hillesluis	5.404	42,2%	7,0%	22,0%	2,2%	0,0%	8,0%	0,0%	18,6%
Hoek van Holland	4.705	0,4%	16,7%	6,7%	4,5%	8,2%	23,4%	25,7%	14,5%
Hoogvliet	15.583	15,4%	14,6%	40,6%	0,0%	5,4%	2,5%	16,2%	5,4%

Katendrecht - Wilhelminapier	4.394	20,5%	3,9%	6,6%	39,8%	6,5%	16,5%	0,0%	6,2%
Kralingen	19.900	14,2%	3,1%	7,4%	36,1%	8,1%	7,1%	0,3%	23,6%
Kralingseveer	747	6,0%	4,7%	36,1%	0,0%	2,0%	18,1%	18,1%	15,0%
Lombardijen	6.879	35,5%	15,0%	21,2%	0,6%	2,6%	4,1%	4,4%	16,4%
Mathenesse	4.878	39,8%	11,4%	2,9%	11,1%	0,0%	2,1%	4,2%	28,6%
Middelland - Nieuwe Westen	16.352	31,0%	2,0%	10,4%	9,2%	2,0%	5,9%	0,4%	39,1%
Nesselande	4.510	0,0%	5,8%	0,0%	3,2%	9,5%	78,9%	0,0%	2,5%
Ommoord	13.076	24,3%	27,7%	26,6%	1,3%	10,9%	1,8%	4,7%	2,7%
Oosterflank	5.613	29,3%	14,8%	37,1%	0,0%	2,8%	0,0%	1,7%	14,4%
Oud Charlois-Wielewaal	7.098	56,6%	3,2%	17,3%	1,6%	2,7%	1,4%	0,4%	16,8%
Oude Noorden	8.617	46,8%	3,6%	11,8%	3,2%	1,9%	4,2%	1,1%	27,3%
Overschie	8.387	18,5%	9,5%	15,0%	2,1%	4,8%	22,4%	8,3%	19,6%
Pendrecht-Zuidwijk	12.535	43,6%	17,8%	22,7%	0,7%	1,2%	0,7%	2,8%	10,5%
Pernis	2.149	8,8%	8,9%	41,9%	0,0%	8,8%	2,6%	13,5%	15,4%
Rozenburg	5.670	14,0%	15,0%	30,2%	0,5%	4,9%	6,3%	18,9%	10,3%
Schiebroek	7.549	28,4%	9,4%	9,4%	3,2%	6,5%	26,1%	5,0%	12,0%
Tarwewijk	6.404	60,9%	2,1%	6,9%	1,7%	0,3%	4,5%	0,0%	23,5%
Vreewijk	7.277	19,9%	7,2%	18,9%	0,1%	0,8%	0,0%	45,3%	7,8%
Zevenkamp	7.293	12,6%	13,8%	63,3%	0,0%	0,1%	3,6%	5,2%	1,4%

Bijlage - overzicht betrokkenheidsprofielen

Eigenzinnige Lokalen

29% Rotterdam

Verdeeld over alle leeftijden.
Opleidingsniveau lager dan gemiddeld.
Inkomen modaal of onder modaal.

(Re)actieve Emptynesters

5% Rotterdam

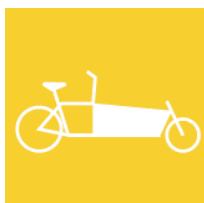
Leeftijd 45 jaar en ouder.
Opleidingsniveau middelbaar of hoog.
Inkomen hoger dan gemiddeld.
(Pre)pensioen.

Bescheiden Grijzen

8% Rotterdam

Leeftijd 65 jaar en ouder.
Lager of middelbaar opgeleid.
Inkomen iets beneden modaal.
Gepensioneerd, wonen alleen of met hun partner.

Gehaaste Gezinnen

8% Rotterdam

Leeftijd tussen de 30 en 65.
Opleidingsniveau hoger dan gemiddeld.
Inkomen modaal of boven modaal.
Drukke gezinnen, wonen in dorpen of kleinere steden.

Alerte Families

16% Rotterdam

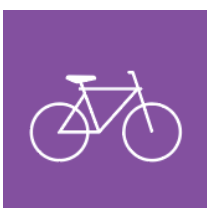
Leeftijd 30 - 65 jaar.
Opleidingsniveau laag of middelbaar.
Inkomen beneden modaal of modaal.
Gezinnen met kinderen, wonen vaker in dorpen.

Stille Overlevers

4% Rotterdam

Leeftijd 30 tot 65 jaar.
Laag of middelbaar opgeleid.
Beneden modaal inkomen.
Weinig vertrouwen in de overheid, niet geneigd om mee te denken.

Idealistische Globalisten

9% Rotterdam

Leeftijd tussen de 18 en 40.
Hoog opgeleid.
Verdiene boven modaal óf gaan dit binnenkort doen.
Interesse in grote maatschappelijke thema's.

Ik-gerichte Starters

20% Rotterdam

Leeftijd tot 45.
Vaak middelbaar of hoogopgeleid.
Gemiddeld inkomen.
Alleenstaand of samenwonend, vaak voor het eerst in een koopwoning.

Uitgevoerd door:

Citizens B.V.

Lunettenbaan 51 | 3524GA Utrecht | T: 030 – 23 34 131 | www.citizens.nl